

Güneş Eskisi Kadar Isıtmıyor İçimizi: Kötülük ve Aşk

Luis Bunuel'in *Özgürlük Hayaletini* (Le Fantôme de la Liberté) izleyenler bilir: Filmin başında, Fransız askerler, İspanyol milliyetçileri kursuna dizer. İnfaz edilenlerden birini de Bunuel canlandırıyor.

İnfaz meselesini derinleştirmeden önce film üzerine analizinde tarihsel arka planı da ortaya koyan Julie Jones'a bir kulak verelim:

Fransız Devrimi, bir Korsikalı tarafından boğazlanırken Fransız askerlerini aydınlanmanın neferleri olarak karşılayan kimi İspanyollar, ulusal bilincin ışığında ayaklanır. İşin aydınlanmadan ziyade işgal olduğunu anlamaları uzun sürmemiştir.

İşgal ve onun liberal anayasası altı yedi yıl hüküm sürmüştür. Fakat İspanyollar kazandığında, garip bir şekilde esaret restorasyonu gerçekleşir. 1814'te medeni haklar resmen feshedilir. Feshin coşkusunu anlatan ifade ise şu:

“Vivan las cadenas!”, yani “Prangalarımız çok yaşa”.

Bunuel için bu, “özgürlüğün kaptığı mikrobun” kanıtından fazlası değildir.

Özgürlüğün mikrobi, insanı yolundan saptırır, esareti coşkuyla kucaklatır. 1800'lerin başlarında özgürlük gerçekten de mikrop kapabilecek denli ete kemiğe bürünmüş bir fikirdi.

Dünyayı değiştirmeye dair kolektif tahayyüllerin iktidarsız erkekliğin malzemesine dönüştüğü bugünlerde ise bireysel hayatlarımızda özgürlük, her türlü erdemi ve duyguyu dışlayarak tümörlerde yaşayan mikroplardan ibaret...

Değiş tokuş edilebilen, “yeni”sine kolaylıkla uyum sağlayabilen insanlar artık... Akıllı cihazların elden düşmeleri bile, içinde kolaylıkla silinebilen fotoğrafların tanık olduğu yaşanmışlıklardan çok daha değerli... Kızartma makineleri de öyle...

Mezarlarımızı kazmak için bahaneler hazır, elbette kendi alçaklığını diğerinde de görebildiği için “değiş tokuş”u haklılaştırmaktan çekinmeyen düşüklük eşliğinde.

**

Gelelim infaza...

Kendi imgelemine, hikâyesine sahip çıkabilecek kudrette olanlar aşınadır: Hayatlarımızın kimi anlarında kendi infazımızı canlandırırız, yaşarız.

Tüm sorumluluğunu üstlenerek... Çünkü kendi imgelemine sahip olmak, Arendt'in dediği gibi, hikâyene tüm sorumluluğuyla sahip çıkmak demektir. Fakat imgelem, yanılsamay dışlar, o sadece kendine inanır. Zaten sadece, inandığınız ölçüde sahip çıkabilirsiniz. Peki, bu ne demek?

İşin Türkçesi, bir eylemin sonrasında kendinle olan ilişkini sürdürebilme meselesidir. Yaptığım bir şey ya da aldığım bir kararın akabinde kendimle uyumumu muhafaza edebilmemdir. Çünkü, Arendt'in altını çizdiği gibi, başkalarından uzaklaşabilirim ama

kendimi terk edemem. Aşk da böyledir, iki ayrı kişi olmaktan çıkıp bir olmadığım kişiye aşğım diyemem. Onun mesafesizliğinde ben, kendimle olan uyumumu ancak bir olduğum kişiyle, onun varlığı ve imgeleminde sağlarım. Bu ise sadakati talep eder, her ne pahasına olursa olsun.

Bu sebeptendir ki imgelem, yanılısamayı dışlar. Ne kendinizi ne de “bir” olduğunuz, “bir”i yarattığımız aşkı bir yanılısama olarak göremezsiniz. Bu olduğu takdirde geriye ne kendiniz, ne aşk kalır. Olsa olsa, ayaktakımı zihniyetinin o yapışkan ve riyakâr kardeşliğiyle iş tutarsınız.

İşte bu kardeşliğin bir paydaşı olmak, kendinizi onların gürültülü ikiyüzlülüğünde kaybetmemek için bir infazı canlandırmak zorunda kalırsınız. İnsanı, insanlığını “değiş tokuş” etmeye çalışan bu gürültüye yenilmemek, aynaya bakabilmek ve aşka sahip çıkabilmek için bu ikiyüzlülüğün karşısında, tıpkı Bunuel gibi, infazı canlandırırınız.

Hayatınızdaki güzelliği ve bu güzelliği bir erdem kılan aşkı, yani hikâyenizi yitirmemek, ikiyüzlülük ve değiş tokuş tümörüne, mezarlarımızı kazanlara direnmek için...

**

Mikrop kapmış özgürlük ise bana biraz kötülüğün akışkanlığını anımsatıyor. Çünkü mikroplu özgürlük, yanılısamalarla sizi ayartır, yapışkan olmasının yanında yaygın da olan “kardeşliği” ile size sadakatsizlik, erdemsizlik için destek çıkar.

Bauman ve Donskins, kötülüğün en hain türü olarak adlandırdıkları akışkan kötülüğü, ayartıcı bir ikiyüzlülük olarak tanımlar:

“Günümüzdeki akışkan kötülük gözlerden irak tutulur ve saptanamaz, ayrıca ne olduğu ve neye işaret ettiği de fark edilemez. Akışkan kötülük, kılık değiştirmek açısından müthiş bir kapasiteye sahiptir ve insanların (bütünüyle fazlasıyla insani) kaygılarını ve arzularını çarpıtılmış iddialarla (ama çürütülmesi ve karşı çıkılması son derece güç iddialarla) kendi çıkarına kullanması açısından çok başarılıdır. Tüm bunlar yetmezmiş gibi, çok sayıda insanı da gönüllü olarak yanına çeker”.

Özgürlüğü arzularken prangalarını alkışlayan 1800’lü yılların İspanyolları gibi, bu kötülük dost gibi görünen bir düşmanın ayartıcı desteği şeklinde gün yüzüne çıkar. Baktığımızda onu çürütmeniz imkânsız gibidir, çünkü söyledikleri gayet “doğal”dır.

Bu yüzden akışkan kötülük, insanın hikâyesini, imgelemini, aşkını incelikle infaz eden ve bu infazı, intihara çeviren bir ikiyüzlülüktür. Öyle ki onu dinlemezseniz, sanki mantık dışı bir iş yapıyor olduğunuzu varsayarınız. Başka bir alternatif yok gibi gelir gözünüze. Tam da bu nokta onun ayartıcılığının en tehditkâr yönüdür. “Değiş tokuş” insanları ve zihniyeti, bu ayartıcılığın en güzide örneklerindedir.

**

Güneş eskisi kadar ısıtmıyor içimizi...

Bilirsiniz, güneş yanığı ile onun tarafından ısıtılmak aynı şey değildir. Ama yanmak, ısınmakla bir tutuluyor artık... O kadar ki derinizi kaplayan o bronzluğu, kontrollü yanığı matah bir şey sanabiliyorsunuz. Görünüşü kurtarmak yetiyor çünkü...

Ben böyle bir zamanda kendi infazını canlandıranlardan olmaya razıyım. Çünkü kendimden uzaklaşamayacağımın farkındayım, ayaktakımının akışkan kötülüğüne, mikroplu “değiş-tokuş” özgürlüğüne yenilmek gibi bir arzum yok.

Bunuel, yaşlılığında yitirdiği dostlarının adını yazdığı bir defter tutarmış, “ölüler defteri” koymuş notlarının adını. Hayatında bir kere bile konuşmuş olduğu kişilerin adını, alfabetik şekilde sıralamış. Şunu da ekliyor Bunuel: “*Bazı dostlarım, bir gün gelip oraya yazılmaktan korktukları için olacak, bu küçük defterden nefret eder*”.

Benim de kendi yaralarımı yazdığım defterlerim var. Çok sayıda yara, sebebi tek... Althusser, “üst belirlenim” derdi buna, muhtemelen. O üst belirlenim ise akışkan ve hain kötülüğün kurbanıydı. Bu kötülüğün doğası gereği, kurban olmayı özgürlükle eş tutan bir gözyaşıydı.

İnsanları değiş tokuş edebilirsiniz, ama gözyaşlarını değil.

Adem Yılmaz, "Güneş Eskisi Kadar Isıtmıyor İçimizi: Kötülük ve Aşk"

<https://www.fikirtepediya.com/deneme/gunes-eskisi-kadar-isitmiyor-icimizi-kotuluk-ve-ask/>

(Yayın Tarihi: 21 Haziran 2024).